

VILJA VITA MEIRA UM GRÁGÁSA- STOVNININ Í FØROYUM

Hetta vikuskiftið verður skipað fyri grágásateljing kring landið

PAETUR HJALMAR EVENSSON

Í vikuskiftinum verður ein altjóða grágásateljing, sum hevur til endamáls at staðfesta, hvussu stórir grágásastovnurin er sum heild. Teljingin verður í grannalondum okkara samstundis, og tað er fyri at sikra sær, at mann ikki telur tær somu gæsarnar um aftur í ymsu londunum.

Við teljingini fer at bera til at síggja, hvussu stórir tann føroyski parturin av samlaða stovninum er. Hetta er eisini partur av einari nýggjari verkætlan um grágæs í Føroyum, sum snýr seg um at finna út av, hvussu stórir føroyski stovnurin yvirhøvur er. Føroyska verkætlanin verður tí flættað saman við altjóðu teljingini, sum verður nú, fyri at fáa best møguligu heildarmyndina av føroyska stovninum.

Johannis Danielsen, lívfrøðingur á Havstovuni, stendur á odda fyri teljingini, sum byrjaði sum eitt samstarv millum Fróðskaparsetrið og Tjóðsavnið. Hann hevur á sosialu miðlunum heitt á fólk kring landið um at hjálpa til við at telja um vikuskiftið. Tí fyri at kunna gera eina slíka teljing er neyðugt við sjálvbodnari hjálp. So verður teljingin samskipað soleiðis, at mann veit, hvar talt verður, og hvør telur hvar.

Ikki fyrstu ferð

Altjóða teljingin er samskipað av The Wildfowl & Wetlands Trust, sum er ein stovnur í Bretlandi, har teljingin á fyrsta sinni byrjaði. Tað er stórir áhugi frá WWT um grágásastovnin í Føroyum orsakað av, at Føroyar liggja, har tær liggja.

So við og við eru fleiri grannalond komin uppá teljiverkætlanina hjá WWT, og Føroyar hava

verið við frá 2002 til 2009 og seinast í 2014.

Teljingin í ár verður sostatt fyrsta skipaða teljingin av grágásunum í Føroyum síðan 2014. Munurin er nú, at mann aftrat hesum er farin undir skipaðu føroysku teljingina.

Grágásin komin fyrri seg aftur í Føroyum

Tað er áhugavert fyri føroyingar at bliva klókari um ta alsamt meira vanligu grágásina, tí hon hevur ikki altíð verið líka vanlig her um leiðir. Mitt í 1800 talinum varð grágásin nevniliga útruddað í Føroyum.

- Grágásin hevur verið partur av føroysku náttúruni fyrr, men er blivin veidd, inntil hon er blivin avveidd. Tað er vanligvis lagnan, sum náttúruressoursir fáa, tá menniskju byrja at veiða. Men nú er grágásin so komin fyrri seg í Føroyum aftur, sigur Johannis Danielsen, sum samskipar teljingina.

- Reint lívfrøðiligt er tað áhugavert at vita, hvussu stórir stovnurin er, og hvussu hann klárar seg, sigur hann.

Kann leggja lunnar undir burðardyggja veiðu

Tá mann tosar um at skjóta grágæs í Føroyum, verður ikki skotið fyrri at veiða. Tað verður bara skotið, tá tað er neyðugt hjá vinnurekandi bóndum fyri at verja grøðina, um grágæs hava sett seg á velt lendi.

Hóast grágásateljingin ikki handlar um veiðu, kann eitt skipað yvirlikt av stovninum geva betri fyriritreytir til at fara undir skipaða burðardyggja veiðu, um talan skuldi blivið um tað. Tí er ein grágásateljing eisini áhuga-verð fyri landsins myndugleikar.

- Mann kann við hesum fyrri fyrstu ferð nakrantíð gera eina kanning, áðrenn mann loyvir nakrari veiðu. Tað má til, um mann í heila tikið skal tosa

um burðardyggja veiðu, sigur Johannis Danielsen.

- Tað nyttar ikki at hava eitt stórt veiðutrýst í árávis og síðani fara at tosa um burðardyggja veiðu og ikki hava ánisi av, hvussu stórir tann stovnurin, mann veiðir, er. Minimumkravið til burðardyggaveiðu er, at mann veit, hvussu stóran part av stovninum, mann veiðir, sigur hann.

Uppá hendan mátan fyrstillar Johannis Danielsen sær, at ein møgulig burðardygg veiða av grágásunum kundi verðið skipað nakað eins og haruveiðan.

- Mann kundi kanska fyrstillað sær eina líknandi skipan sum við haruveiðu – at hagarnir bjóða út at skjóta so og so nógvar grágæs á ymsu økjum, sigur hann og leggur aftrat, at hvussu tað skal gerast, mugu landsins myndugleikar finna útav, um tað nakrantíð verður aktuelt.

Teljingin í summar

Føroyska grágásaverkætlanin sá dagsins ljós í summar, tá talt varð fyrri fyrstu ferð. Hetta er teljing av framleiðsluni, har mann fylgir við, hvussu nógvir ungar koma undan.

Grágásaverkætlanin er alment fíggjað, og tað var Fiskimálaráðið, sum tók stig til at fáa verkætlanina í lag. Johannis Danielsen er verkætlanarleiðari fyri grágásateljingina.

Gæsarnar vórðu taldar á vøtnunum kring landið, tí um summarið halda tær nevniliga til á vøtnunum. Tá er gásin

fjødursár og hevur ungar, sum ikki kunnu flúgva. Gásin damar best at halda seg á vøtnunum, tí hon fólir seg ov hótta at vera á landi, og tá samlast tær ofta í stórum flokkum.

Hetta gevur teimum, sum telja, ein einastandandi møguleika at telja gæsarnar skjótt, har tær samlast.

Johannis Danielsen sigur, at gott 800 gæs vórðu taldar í summar. Talan er her um gæs við ungum, og ein rapport um hetta kemur væntandi út síðst í desember.

Telja við dronum

At telja grágæs er ein avbjóðing í sær sjálvum. Fuglurin stendur ikki stillur allatíð, og tá er ringt at meta presist við einum kikara. Men her hevur Johannis Danielsen í samstarvi við Tjóðsavnið funnið uppá eina alternativa loysn til teljing og merking.

- Vit hugsaðu, at mann kundi spart nógva tíð og orku við at brúka dronur at reka gæsirnar við. Tað royndu vit, og tað riggaði so knasandi gott, fortelur Johannis Danielsen.

Síðani vórðu myndirnar frá dronunum brúktar til at telja grágæsarnar útfrá, so mann kann siga, at dronur eru væl eignaðar til grágásateljing.

Gæsarnar skulu merkjast

Í sambandi við grágásaverkætlanina skulu gæsarnar merkjast fyrri at fylgja við stovninum. Tí fyri at svara, hvussu stórir grágásastovnin er, má mann vita,

hvussu føroyska grágásin flytir seg.

- Vit ætla at merkja tær við ringum um hálsin, so mann seinni kann síggja, hvar gæsarnar halda til. So kunnu vit síggja ferðamynstrið og síggja, um hon ferðast runt ella er meira lokal, sigur Johannis Danielsen.

Vónirnar eru, at mann gjøgnum samstarv við The Wildfowl & Wetlands Trust og grannaland okkara fer at kunna fáa afturmeldingar um merktu føroysku gæsarnar.

- Tað gevur jú okkum eina rúgvu av arbeiðskraft, sum vit egentliga ikki hava. Tí so kunnu vit fáa fólk aðrastaðni at siga frá, um tey síggja okkara gæs, sigur Johannis Danielsen.

Endurtaka á hvørjum ári

Ætlanin er at endurtaka hesar teljinginarnar á hvørjum ári – bæði ta altjóðu teljingina og ta føroysku, so tað á best møguligan hátt sæst, hvussu gongdin við føroyska gásastovninum er. Tað sama við merkingini, har mann fer at merkja ein part av stovninum hvørt ár yvir eitt longri tíðarskeið.

Ein teljing verður eisini í mars mánað. Tað er áðrenn, gæsarnar reidrast, og tað er fyrri at fáa eina meting av tí reidrandi stovninum. Mann gongur út frá, at tann fuglurin, sum er komin til Føroya tá, er komin fyrri at reidrast, og tað kann mann eftirkanna í teljingini um summarið.